

**Noemí Ibàñez i Fuentes
Rosa M. Chico i Maquieira**

**LA LLENGUA
I ELS JOCS OLÍMPICS**

**Noemí Ibàñez i Fuentes
Rosa M. Chico i Maquieira**

LA LLENGUA I ELS JOCS OLÍMPICS

Barcelona 1988

©by Noemí Ibáñez i Fuentes, i Rosa M. Chico i Maquieira

Propietat d'aquesta edició (incloent-hi el disseny de la coberta)

Publicacions de Fundació Jaume Bofill, Provença 324, pral. 08037 Barcelona i

Edicions de la Magrana, Apartat de Correus 9487, 08080 Barcelona.

Disseny de la coberta: Narcís Comadira, amb una xilografia de Kurt Schwitters.

ISBN: 84-7410-391-6

Dipòsit legal: 38.395/88

Impressió: F & P. Institut Gràfic, S.A. Quintana 45, Esplugues de Llobregat (Barcelona).

Prohibida la reproducció total o parcial per qualsevol mitjà, sense l'autorització escrita de l'editor.

PRESENTACIÓ	7
1. INTRODUCCIÓ	13
2. METODOLOGIA	17
3. ESTUDI DE PRECEDENTS	19
3.1. JJOO ESTUDIATS	19
3.2. LLENGÜES OFICIALS	20
3.2.1. <u>La Carta Olímpica</u>	20
3.2.2. <u>Nombre de llengües oficials</u>	21
3.2.3. <u>Jocs amb tres llengües oficials</u>	21
3.2.4. <u>Jocs amb dues llengües oficials</u>	23
3.2.5. <u>Jocs amb quatre llengües oficials</u>	23
3.3. COMBINACIONS DE LLENGÜES	24
3.3.1. <u>Tractament de la llengua pròpia</u>	27
3.3.2. <u>Ús d'una sola llengua</u>	28
3.3.3. <u>Ús de la llengua o llengües pròpies</u>	30
3.3.4. <u>Ús de la llengua pròpia en darrer lloc</u>	30
3.3.5. <u>Ús de les llengües olímpiques soles</u>	31
3.3.6. <u>Ús d'altres llengües no oficials</u>	31
3.4. CARACTERÍSTIQUES DE CADA EDICIÓ OLÍMPICA ESTUDIADA	32
3.4.1. <u>Tractament de la llengua pròpia en cada edició olímpica estudiada</u>	33
3.5. SITUACIONS LINGÜÍSTIQUES	36
3.6. CONCLUSIONS	43
4. NECESSITATS LINGÜÍSTIQUES PER A BARCELONA '92	45
4.1. INVENTARI DE NECESSITATS LINGÜÍSTIQUES	45
4.2. LLENGÜES OFICIALS	47
4.3. COMBINACIONS DE LLENGÜES	48
4.4. SITUACIONS LINGÜÍSTIQUES	49

5. FONTS CONSULTADES	57
5.1. <u>Bibliografia</u>	57
5.2. <u>Videografia</u>	57
5.3. <u>Altres fonts</u>	57
PERSONES QUE HAN FET POSSIBLE AQUEST ESTUDI	59
NOTES	61

PRESENTACIÓ

Que els Jocs Olímpics de Barcelona-92 plantegen molts reptes és un fet que, fins i tot els ciutadans no gaire informats, constatem a cada moment amb una admiració no exempta de temors. Reptes viaris, urbanístics, arquitectònics, artístics, comunicacionals, tècnics, polítics... la superació dels quals exigeix inversions fabuloses, però sobretot una gran capacitat d'organització, de previsió, d'eficàcia, de creativitat i de diàleg. És pràcticament tota una ciutat i gairebé tot un país que s'estan transformant i adaptant de forma progressivament accelerada en funció de l'esdeveniment que s'acosta.

Però més enllà de les qüestions econòmiques, tècniques i polítiques a resoldre, hi ha un repte moral d'una gran transcendència, consistent en la imatge de nosaltres mateixos que donarem al món sencer. En darrera instància aquest és el veritable desafiament.

Què som capaços de fer i qui som

Aquesta imatge serà, en primer lloc, la que resulti de la demostració de la nostra capacitat d'inventiva, preparació i organització. Cal mostrar abans que tot què som capaços de preveure, crear i realitzar amb competència, eficàcia i discreció. Mai no insistirem prou en aquest punt substancial en tota organització, sobretot quan té l'envergadura d'uns Jocs Olímpics.

Ben establert aquest punt, potser cal recordar que l'organització d'uns Jocs no és anònima sinó que té un titular ben definit: la ciutat a qui ha estat confiada. La designació de ciutat organitzadora dels Jocs comporta un protagonisme mundial d'excepció. Durant un període força més extens que el de l'estricta celebració dels Jocs, Barcelona serà tema central de tots els mitjans de comunicació del planeta. Aquest fet planteja un segon desafiament. A més de mostrar

què som capaços de fer, haurem de dir amb paraules i fets qui som, ens haurem de presentar.

L'ocasió és excepcional per a un poble pràcticament desconegut com a tal per la immensa majoria d'habitants del planeta. He dit poble i no solament ciutat perquè crec que Barcelona es defineix, sense cap exclusivisme però primer de tot, com a capital de Catalunya. Barcelona l'han feta i la fan les persones, les famílies, els grups, les entitats, les empreses, les institucions, que en el passat i en el present han contribuït i contribueixen a donar-li vida, caràcter, configuració, funcions i estructures. Barcelona i Catalunya són dues realitats inseparables. ¿Serem capaços de trobar la fórmula o les fórmules de fer aparèixer Barcelona com a capital de Catalunya, sense oblidar, d'altra banda, la seva vinculació i funcions respecte a les altres terres de cultura catalana, o ens deixarem arrossegar altra vegada pels tòpics localistes o provincians que ignoren o menyspreen la nostra nacionalitat específica, reconeguda fins i tot per la Constitució espanyola?

Un cop establerta la vinculació de Barcelona a la nació catalana i el paper fonamental que aquesta ciutat hi juga, caldrà completar la definició amb altres coordenades que identifiquen i donen caràcter a la nostra ciutat: espanyola, mediterrània i europea.

La llengua catalana als Jocs de Barcelona-92

Partint d'aquestes premisses es comprèn molt millor la preocupació que no poques persones i institucions han mostrat de temps, no solament per la presència de la llengua catalana als Jocs, sinó també per la qualitat d'aquesta presència. La qüestió es plantejaria d'una manera molt diferent si els Jocs se celebrassin a països-estat, amb llengua pròpia, encara que fossin tant o més petits que Catalunya. Nosaltres estem sotmesos malauradament a tot un seguit de condicionants, imposicions i rutines que poden dificultar, si no impedir, la

presència qualificada de la nostra llengua als Jocs de Barcelona-92. Tenim al davant un altre repte, la dignitat deguda a la llengua pròpia, que cal afrontar amb coratge, perspicàcia i informació.

La Fundació Jaume Bofill, de llarga i prestigiosa tradició en estudis socials, acollint el suggeriment de la Direcció General de Política Lingüística i del Comitè Olímpic de Barcelona, ha aplegat informació sobre la utilització de les llengües feta a les edicions dels Jocs Olímpics anteriors a la de Barcelona i de les solucions donades a cada cas. El fi perseguit és simplement de fornir informació al país i als responsables de l'organització dels Jocs de qui depèn el tractament que es dona i es donarà a la llengua catalana. Les joves autores de l'estudi reberen també l'encàrrec d'aprofitar la informació aplegada per proposar solucions als innombrables casos lingüístics que plantejaren els Jocs de Barcelona. Aquesta és, doncs, la finalitat i el contingut d'aquest opuscle.

La tasca de presentar-lo em porta, per un costat, a tenir present el seu contingut però també, per l'altre, a allunyar-me'n, per tal de veure les coses des d'una perspectiva més àmplia, tant a partir dels Jocs mateixos com del context ètico-social d'aquests darrers anys.

Precedents

L'estudi analitza les edicions dels Jocs més pròxims temporalment, realitzades a ciutats amb llengües no sempre coincidents amb les oficials especificades a la Carta Olímpica. (Deixeu-me dir, de passada, que em sembla un anacronisme, per no dir imperialisme, el manteniment de dues llengües oficials a la Carta Olímpica en comptes de parlar simplement de llengües de treball o d'ús més generalitzat). L'anàlisi comporta una descripció detallada de les situacions lingüístiques a les ciutats organitzadores i de les solucions adoptades en la munió d'episodis o necessitats comunicacionals de

cada celebració. L'estudi d'aquests precedents permet de realitzar un inventari de les principals necessitats lingüístiques que presentarà l'edició de Barcelona i d'oferir un ampli ventall de solucions convenientes i aconsellables.

Rosa M. Chico i Noemí Ibàñez han fet un treball de gran interès il·lustratiu, exemplificador i suggerent. La seva labor precisa i minuciosa només pot ser completada amb algunes reflexions més generals.

Els Jocs Olímpics i els drets humans

Sobre els Jocs, en primer lloc. Ja en l'antiga Grècia, a més de la seva dimensió pròpiament esportiva, la realització dels Jocs Olímpics anava acompanyada d'actes religiosos, culturals i humanitaris entre els quals destacava una treva sagrada a favor de la pau. Connotacions extraesportives que van ser recollides en la seva restauració moderna del 1984 i que s'han anat ampliant posteriorment. Els responsables del Comitè Olímpic Internacional insisteixen cada dia més en els aspectes humanitaris de l'esperit olímpic: igualtat dels esportistes, agermanament dels pobles, solidaritat, esperit de superació, promoció de la pau, formació de la joventut, unitat de la humanitat... a partir dels quals no sembla pas gaire difícil treure conseqüències a favor de la igualtat dels pobles i de les seves llengües.

Aquesta evolució progressiva de la finalitat i contingut ètics dels Jocs se situa en un context mundial d'emergència progressiva dels drets humans, individuals i col·lectius, en les nostres societats. Malgrat els daltabaixos lamentables que s'han produït en aquest punt després de la primera Guerra Mundial i de la persistència actual de situacions d'injustícia o d'atemptat dels drets humans, no hi ha dubte que aquests han fet molt camí, tant en la consciència i sensibilitat del món modern com en els ordenaments jurídics i els comportaments socials de moltes societats. Un cas concret i explícit els constitueixen els drets de les llengües sense

estat i de les menys esteses. Les comunitats que les tenen com a pròpies han anat prenent consciència dels seus drets i els han reivindicat amb més i més insistència i, en molts casos, han anat aconseguint àmbits socials, polítics i jurídics progressivament amplis de respecte. Aquesta evolució es constata en les diferents edicions dels Jocs. D'Anvers 1920 a Sarajevo 1984 hi ha un progrés evident que passa per les edicions de Saint-Moritz de 1928 i 1948, Hèlsinki 1952 i Montreal 1976, per citar només els països amb problemes lingüístics.

La impressionant repercussió que els Jocs tenen en els mitjans de comunicació els ha convertit en un dels més grans espectacles mundials. Són una finestra extraordinàriament privilegiada, a través de la qual el món mira una ciutat i un país, i una plataforma de projecció universal d'aquesta ciutat i d'aquest país. És legítim, doncs, que les ciutats i països concernits hi vulguin aparèixer amb les seves principals característiques, una de les quals és la llengua.

Situació nova, solucions noves

Catalunya té una situació lingüística molt particular que no coincideix amb cap de les existents als països i ciutats on fins ara s'han celebrat Jocs Olímpics. Té una llengua pròpia, entesa i parlada per la majoria dels seus habitants, en ple recobriment de la seva dignitat, després de llargs períodes de persecució i marginació. Seria una flagrant injustícia que aquesta llengua no ocupés en tots els actes dels Jocs el lloc que li pertoca segons l'estatut jurídic que té a la ciutat que els organitza i a la nació de la qual aquesta és capital.

Modest Reixach i Pla

1. INTRODUCCIÓ

El multilingüisme

La rellevància i la magnitud de l'esdeveniment olímpic fan que, des de molts punts de vista, sigui una experiència única. Efectivament, no existeix cap altre fenomen que aplegui una quantitat tan gran de persones i que tingui un impacte en tants altres àmbits de la societat, més enllà dels estrictament esportius. De fet, la filosofia mateixa de l'olimpisme resideix en la voluntat de fer dels Jocs molt més que una competició. És en aquest sentit que en els seus principis fonamentals s'expressen com a finalitats els punts següents:

" (...)

- donar a conèixer a tot el món els principis olímpics i suscitar així la bona voluntat internacional;
- congregar els atletes del món en aquest gran festival quatriennal de l'esport que són els Jocs Olímpics." (*)

El vehicle principal que possibilita aquests ideals és en gran part la comunicació verbal i per això els aspectes lingüístics estan estretament relacionats amb la internacionalitat dels Jocs. Es pot afirmar, doncs, que "aquest gran festival quatriennal de l'esport" és l'espectacle internacional per excel·lència i, des del punt de vista lingüístic, esdevé un cas paradigmàtic del multilingüisme, donada la gran diversitat geogràfica, idiomàtica i cultural dels receptors.

En conseqüència, l'ús simultani de diferents llengües arriba a ser un tret congènit dels Jocs Olímpics que, de fet, queda palès per la cooficialitat de l'anglès i el francès. Dins l'àmbit olímpic, aquestes dues llengües més el rus,

(*) Carta Olímpica I. Principis fonamentals p. 6 (edició de 1985 en castellà).

l'alemany, el castellà i l'àrab (com a llengües de treball) són utilitzades simultàniament d'una manera absolutament normalitzada en les activitats que porta a terme el C.O.I. (Comitè Olímpic Internacional).

En l'ocasió de la celebració dels Jocs, el nombre d'idiomes necessaris augmenta per la gran quantitat de receptors i, òbviament, també per l'oficialitat de la llengua o llengües pròpies de la seu organitzadora.

Necessitats lingüístiques dels JJ00

Per altra banda, hom s'adona que el canvi de dimensió sofert pels JJ00 al llarg de la seva història -i més significativament a partir de Los Angeles '84- afecta directament els usos lingüístics.

La conseqüència immediata del prestigi i de l'abast que ha assolit aquest esdeveniment és l'espectacular creixement de les necessitats de comunicació i d'informació. Aquest fenomen, a més, està estretament relacionat amb els avenços tecnològics els quals, si bé d'una banda cobreixen noves situacions comunicatives, a la vegada en provoquen d'altres.

Amb els sofisticats sistemes actuals és possible, doncs, arribar a un públic molt més ampli, però també arribar-hi d'una manera més personalitzada.

Així, es palesa un interès creixent per dissenyar acuradament tots els serveis que hauran de vehicular un gran nombre de missatges i l'interès, també, per oferir la màxima varietat de llengües.

Per tot això, es fa imprescindible un gran desplegament de recursos que puguin satisfer les necessitats lingüístiques dels Jocs. La seva planificació ha de preveure, en un primer moment, la cobertura de dos àmbits principals que, si bé se solapen d'entrada, es poden diferenciar. En primer lloc cal regular els criteris que regeixin l'aplicació sistemàtica de les llengües en tots els àmbits oficials dels Jocs. Coherent-

ment amb aquests, en segon lloc, s'han de preveure totes les àrees en què es faran necessaris els serveis de traducció i d'interpretació.

Objectiu de l'estudi

Totes aquestes qüestions, com veurem més endavant, impliquen una multitud d'aspectes que s'interrelacionen i que requereixen una atenció específica. No obstant, l'objecte d'aquest estudi, més que donar solucions detallades a cadascun d'aquests temes pretén, com a preliminar, construir el marc per a la determinació dels criteris lingüístics a aplicar en els Jocs de Barcelona i, per a la planificació dels serveis lingüístics a oferir.

Així, la primera part ha consistit en la investigació dels usos lingüístics en anteriors edicions olímpiques. Els resultats obtinguts han servit d'una banda per elaborar un inventari significatiu de les principals situacions lingüístiques d'uns Jocs i, de l'altra, per establir uns principis generals, comuns a tots els Jocs estudiats, dels usos i combinacions de les llengües en aquest àmbit.

La segona part ha pres com a base les conclusions extremes de l'estudi de precedents i amb elles s'ha intentat assentar unes bases que ajudin a determinar els criteris a seguir en matèria lingüística en el cas de Barcelona.

2. METODOLOGIA

Aquest treball ha consistit bàsicament en la recerca d'informació sobre les edicions olímpiques estudiades. Per a això s'han revisat les memòries i films oficials de cada un dels Jocs estudiats i també tots els documents emesos en l'ocasió de cada edició: publicacions, fulletons, pòsters, medalles, segells, rètols, etc... S'han tingut en compte també els parlaments, la megafonia, els marcadors i tot altre tipus de missatge oral o escrit emès dins l'àmbit de cada Olimpíada.

S'ha intentat, doncs, determinar les llengües emprades en cada situació lingüística i posteriorment, amb la classificació i anàlisi de les dades esmentades, s'han extret els principis generals d'usos lingüístics dins l'àmbit olímpic i, per altra banda, les característiques en aquest camp de cada edició olímpica.

Amb les conclusions obtingudes d'aquest procés s'han elaborat les bases que servirien per a la posterior creació de criteris lingüístics a aplicar en els Jocs de Barcelona.

D'una manera sintètica, el treball realitzat ha consistit bàsicament en els punts següents:

A. RECERCA D'INFORMACIÓ

Revisió de tots els missatges als quals s'ha pogut accedir i detecció de les llengües i ordre d'aquestes.

Fitxatge de missatges per a cada edició olímpica.

Elaboració de quadres en què apareixen els usos lingüístics en totes les situacions lingüístiques.

Creació d'un fitxer amb tota la informació obtinguda.

B. TRACTAMENT DE LES DADES

Elaboració d'un programa informàtic que detectés les

situacions lingüístiques en què s'ha utilitzat una determinada llengüa.

Elaboració d'un programa informàtic que detectés la posició i presentació de la llengua pròpia en cada edició olímpica.

Elaboració dels gràfics representatius dels resultats del programa.

C. ELABORACIÓ DE CONCLUSIONS

Establiment de principis generals sobre usos lingüístics.

Estudi del marc lingüístic de cada seu organitzadora estudiada.

Detecció de les particularitats en usos lingüístics a cada un dels Jocs.

Aplicació dels resultats obtinguts en el cas de Barcelona.

3. ESTUDI DE PRECEDENTS

3.1. JJOO ESTUDIATS

Les edicions olímpiques estudiades han estat triades en base a dos tipus d'interès. Per una banda, aquelles que eren més properes en el temps i que, per tant, serien un referent hipotèticament més aproximat als Jocs de Barcelona:

Munic'72 (RFA)
Montreal'76 (Canadà)
Moscou'80 (URSS)
Los Angeles'84 (EUA)

Per altra banda, aquelles que s'han esdevingut en ciutats amb una situació lingüística particular:

Anvers'20 (Bèlgica)
Saint-Moritz'28 i '48 (Jocs d'hivern) (Suïssa)
Hèlsinki'52 (Finlàndia)
Montreal'76 (Canadà)
Sarajevo'84 (Jocs d'hivern) (Iugoslàvia)

Val a dir que en algunes ocasions ha estat impossible obtenir la totalitat de la informació. En aquest sentit, els JJOO més problemàtics han estat Anvers'20 i Saint-Moritz'28 i '48 donat el temps transcorregut des de la celebració d'aquests Jocs. Cal tenir present, doncs, que els resultats que s'extreguin de la investigació no són en base a dades exhaustives, però sí significatives.

3.2. LLENGÜES OFICIALS

3.2.1. La Carta Olímpica

Com ja hem comentat, la coexistència de llengües oficials ve marcada d'entrada per l'ús del francès i de l'anglès com a requisit directament exigit per la Carta Olímpica:

"Els idiomes oficials del C.O.I. són el francès i l'anglès. En totes les sessions del C.O.I., excepte en les de caràcter extraordinari, la interpretació simultània es farà també en espanyol, en rus, en alemany i en àrab." (*)

No obstant aquest punt, en aquest document no apareix cap clàusula que reguli específicament l'aplicació de les llengües. Només en referència a casos molt concrets es parla d'emprar la llengua del lloc en què se celebren els Jocs; hi ha algunes publicacions l'emissió de les quals ve exigida en la Carta Olímpica on s'esmenten les llengües a utilitzar; el francès, l'anglès i, "donat el cas" la llengua de la seu dels Jocs. Les al·lusions als idiomes a usar, per tant, són escasseres i en cap cas programàtiques i tanmateix, si s'observen els usos lingüístics reals en edicions olímpiques anteriors es pot veure com l'ús de les llengües oficials ha estat tractat amb una gran coherència i d'una manera sistemàtica.

Per tant, el francès i l'anglès, que a partir d'ara anomenarem llengües olímpiques, són presents en totes les situacions lingüístiques emmarcades dins l'àmbit olímpic. Pel que fa a la celebració puntual dels Jocs, es pot observar com a aquestes dues s'hi afegeix la llengua pròpia del lloc on s'esdevenen aquests.

Segons això, el cas típic pel que fa a ús de llengües oficials és l'aplicació de tres llengües en la gran majoria

(*) Carta Olímpica I. Principis fonamentals p. 14 (edició de 1985 en castellà).

de missatges. No obstant, aquest nombre pot variar en relació a les característiques sociolingüístiques de cada seu olímpica.

A continuació veurem, de manera sintètica, quines han estat les llengües oficials emprades i la resolució particular que ha tingut el tema lingüístic en cada edició estudiada.

3.2.2. Nombre de llengües oficials (*)

ANVERS'20	<u>flamenc</u>		francès	anglès	3
SAINT-MORITZ'28 i 48	<u>alemany</u>	italià	francès	anglès	4
HELSINKI'52	<u>finès</u>	suec	francès	anglès	4
MUNIC'72	<u>alemany</u>		francès	anglès	3
MONTREAL'76			<u>francès</u>	anglès	2
MOSCOU'80	<u>rus</u>		francès	anglès	3
LOS ANGELES'84			francès	<u>anglès</u>	2
SARAJEVO'84	<u>serbo-croat</u>		francès	anglès	3

3.2.3. Jocs amb tres llengües oficials

Anvers'20

Com a cas de tres llengües oficials, Anvers és el més particular donada la seva constitució sociolingüística. A Bèlgica, cada una de les quatre àrees lingüístiques és considerada unilingüe si bé el francès i el flamenc són cooficials a nivell d'Estat belga. Així doncs, sembla ser que als Jocs d'Anvers, ciutat pertanyent a l'àrea lingüística del flamenc, l'ús del francès no va haver de ser regulat solament per les lleis del país sinó pel fet de coincidir amb una de les llengües olímpiques.

Tanmateix, a causa de la poca informació obtinguda sobre aquests Jocs es fa impossible detallar els usos de les tres

(*) El subratllat indica les llengües que en els programes informàtics han estat considerades com a pròpies de cada lloc.

llengües. Les constatacions en aquest sentit es limiten a denotar la presència d'aquestes.

Munic'72

A Munic, en ser l'alemany l'única llengua del país, la resolució del tema lingüístic no presenta cap complicació a nivell teòric: l'ús de l'alemany se suma al del francès i al de l'anglès.

Per altra banda, és palesa també la utilització de la llengua alemanya en l'àmbit olímpic, ja que en congressos de les Federacions Internacionals i en sessions del COI aquesta és considerada llengua de treball.

Moscou'80

En aquest cas, es produeix una situació semblant a l'anterior ja que el rus es juxtaposa a les llengües olímpiques i la cooficialitat es resol amb l'ús de tres idiomes.

Per altra banda, el rus és també una llengua de treball i, per tant, la seva circulació en l'àmbit olímpic està en certa manera normalitzada.

Com a més, es podria recalcar que en alguns casos el rus s'acompanya del francès per minvar la dificultat de comprensió dels missatges escrits en alfabet ciríl·lic.

Sarajevo'84

A Iugoslàvia, tot i la seva pluralitat lingüística, cada estat és unilingüe. A aquest efecte, els Jocs d'Hivern de Sarajevo es van desenvolupar paral·lelament a Munic i a Moscou, és a dir, la llengua que s'utilitzà com a la del país va ser el serbo-croat, llengua oficial a la Bòsnia-Herzegovina, estat al qual pertany Sarajevo.

3.2.4. Jocs amb dues llengües oficials

Tant a Montreal '76 com a Los Angeles '84, les llengües oficials foren només dues pel fet de coincidir una d'elles amb una de les exigides per la Carta Olímpica.

No obstant el paral·lelisme que es dona entre aquestes dues edicions olímpiques quant a les llengües oficials, val a dir que els elements que configuraren el marc lingüístic de cada una són força diferents.

Montreal '76

Montreal és potser el cas en què els requisits de la Carta Olímpica s'adapten a les lleis del país d'una manera més perfecta per la coincidència del francès i de l'anglès en els dos àmbits. D'una banda el francès és la llengua oficial al Quebec, i per tant a Montreal, i de l'altra, a nivell estatal es dona la cooficialitat d'aquest amb l'anglès.

Los Angeles '84

Pel fet de ser una ciutat inserida dins un marc unilingüe a nivell oficial, Los Angeles, com a seu d'uns JJOO, no presenta cap particularitat en aquest sentit. La llengua de l'estat, l'anglès, és una de sola, i a més, una de les oficials del COI. Així, la resolució de l'oficialitat de les llengües es redueix a afegir el francès en les comunicacions verbals dels Jocs.

3.2.5. Jocs amb quatre llengües oficials

Hèlsinki '52

A Finlàndia, les lleis emparen l'oficialitat del suec i del finès tot i que aquesta última és la llengua pròpia i majoritària al país.

En algunes zones, pel fet d'haver-hi una marcada majoria de parlants d'una de les llengües es manté l'unilingüisme a

nivell oficial. A d'altres llocs -principalment a les grans ciutats- les dues llengües poden ser cooficials si el nombre de parlants de cada una és semblant.

Com que a Hèlsinki totes dues llengües són oficials, per als JJ00 s'establí la cooficialitat d'aquestes més les dues olímpiques.

Saint-Moritz '28 i '48

A Suïssa, les llengües oficials a nivell estatal eren en aquells moments el francès, l'alemany i l'italià. Com a Iugoslàvia, en cada àrea lingüística hi ha una sola llengua oficial.

Pel que fa a Saint-Moritz, que pertany a la zona de parla alemanya, podem dir que s'hi utilitzà l'alemany, el francès, l'anglès i l'italià.

L'escassa informació fiable obtinguda no permet calibrar el grau d'ús de totes aquestes llengües en l'àmbit oficial.

3.3. COMBINACIONS DE LLENGÜES

Com és natural les llengües oficials no apareixen en totes les situacions dels JJ00 ni es combinen sempre de la mateixa manera: hi ha un gran ventall de possibilitats de presentació i d'ús de les llengües perquè, com ja hem comentat, la varietat de missatges és molt gran.

Per tal de veure els principals tipus de combinació i presentació de les llengües hem elaborat el gràfic següent. Aquest representa el tractament donat a la llengua pròpia en el conjunt de les vuit edicions olímpiques estudiades i en base a ell podem anar desglossant en l'apartat següent les modalitats d'usos lingüístics més importants.

Hem arribat a establir un univers de 55 situacions lingüístiques que són comunes a les vuit edicions olímpiques estudiades i els percentatges obtinguts han partit d'aquesta xifra.

La llista que ve a continuació és, doncs, una síntesi dels principals casos de comunicació, útil per establir les tendències generals d'usos lingüístics.

Publicacions

1. butlletins de premsa
2. butlletins esportius
3. catàleg entrades
4. controls mèdics COI (Comitè Olímpic Internacional)
5. guia PTT (Correus i Telefònica)
6. guia ciutat
7. guia d'estadis
8. guia de premsa
9. guia de transports
10. guia mèdica
11. guia oficial
12. guia Vila Olímpica
13. instruccions d'inscripció
14. lèxics
15. llibret congrés FPII (Federacions Internacionals)
16. llibret sobre els participants
17. programa cerimònies
18. programa competicions
19. programa cultural
20. programa cultural Vila Olímpica
21. programa diari o setmanal
22. rapport del COJO (Comitè Organitzador dels JJ00)
23. reglaments duaners
24. reglaments esportius
25. resultats esportius
26. revista sobre JJ00

Documents diversos

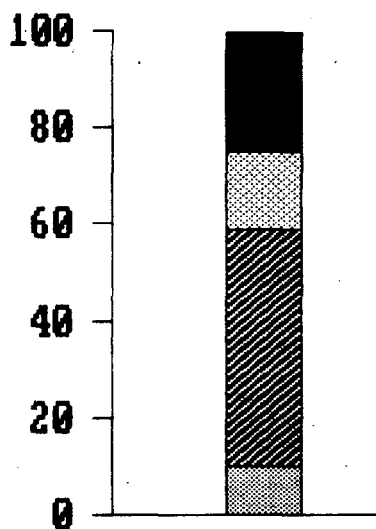
27. acreditacions
28. cartells desfilada

29. diplomes
30. entrades
31. invitacions
32. indicadors centre de premsa
33. indicadors estadi
34. indicadors via pública
35. indicadors vila olímpica
36. marcador cerimònia d'apertura
37. marcador cerimònia de cloenda
38. marcador competicions
39. matasegells
40. medalles
41. monedes
42. pòsters
43. segells.

Missatges orals

44. jurament esportista
45. jurament jutge
46. megafonia cerimònia d'apertura
47. megafonia cerimònia de cloenda
48. megafonia competició
49. parlament cap d'estat cerimònia d'apertura
50. parlament cap d'estat cerimònia de cloenda
51. parlament president COI cerimònia d'apertura
52. parlament president COI cerimònia de cloenda
53. parlament president COJO cerimònia d'apertura
54. parlament president COJO cerimònia de cloenda
55. veu de sortida del jutge en proves cronometrades.

3.3.1.- Tractament de la llengua pròpia

A: Casos en què hi ha una versió en la llengua pròpia al costat d'altres versions en llengües diferents (generalment en les llengües olímpiques).

En aquest grup, per tant, s'inclouen només els casos de comunicació escrita.

B: Casos multilingües on la llengua pròpia ocupa la primera posició.

C: Casos en què la llengua pròpia apareix tota sola.

D: Casos en què no es compleix cap de les condicions anteriors, per exemple, quan la llengua pròpia apareix en última posició

Com es pot comprovar en el gràfic, la meitat dels casos comptabilitzats tenen una aplicació multilingüe i, per tant, es pot afirmar que en una altíssima proporció la llengua pròpia es troba en primer lloc seguida d'altres llengües. En la gran majoria de casos comptabilitzats en aquest grup les llengües que segueixen la de la seu dels Jocs són el francès i l'anglès, per tant, l'ús simultani de les llengües oficials s'acostuma a resoldre amb presentacions multilingües.

Cal tenir en compte, a més, que les llengües oficials poden tenir altres presentacions com són els casos del grup A: generalment aquests són els d'una edició en la llengua pròpia al costat d'una altra versió en francès i anglès. Els altres casos en què s'usen totes les llengües oficials poden estar dins el grup D: hi ha algunes publicacions multilingües en què la llengua del país va en darrer lloc, a continuació del francès i l'anglès.

Per tant, la llengua o llengües pròpies sempre estan diferenciades de les dues olímpiques; o bé es troben en primera posició o bé en l'última i mai en posicions intermèdies. Dit d'una altra manera, el francès i l'anglès sempre estan juxtaposats.

3.3.2. Ús d'una sola llengua

Els casos en què només hi intervé una sola llengua poden ser de dos tipus: quan s'ha emprat la llengua pròpia (comptabilitzats en el grup C) i quan s'ha emprat una altra llengua (grup D).

Ús de la llengua pròpia sola

Parlaments

Els parlaments exigits pel protocol en les cerimònies d'apertura i de cloenda es produeixen normalment en una sola

llengua. En cas que hi hagi traducció, usualment és mitjançant els marcadors.

El president del COJO (Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics) i el cap d'Estat parlen únicament amb la llengua pròpia. A Montreal, no obstant, la reina d'Anglaterra va declarar oberts els Jocs primer en francès i després en anglès i a Hèlsinki el president del COJO va començar el discurs en finès, continuà en suec, després en francès i acabà en anglès.

Cartells de desfilades

En les desfilades de les delegacions (cerimònies d'apertura i de cloenda) els noms dels països participants apareixen en les pancartes en la llengua amfitriona ja que aquest és un requisit establert per la Carta Olímpica.

A Moscou, però, tot i que l'ordre alfabètic seguit era el del rus, en les pancartes els noms eren escrits en alfabet ciríl·lic i a sota en francès.

Altres casos

Un altre cas en el qual cal utilitzar una sola llengua, és l'ordre de sortida donat pels jutges en les proves cronometrades. Generalment, en competicions internacionals i pel fet de ser una fórmula estàndard, s'usa la llengua del lloc on es celebra la competició.

Ús d'una llengua olímpica sola

Parlaments

En tots els JJOO estudiats, el president del COI empra una llengua olímpica en els parlaments de les cerimònies.

3.3.3. Ús de la llengua o llengües pròpies

A part dels casos comentats en l'apartat anterior hi ha alguns documents que sempre presenten la llengua pròpia: els segells i les monedes en són exemples obvis però, com veurem, per als JJOO es van fer emissions especials introduint-hi altres llengües. A Sarajevo es van fer algunes emissions en què el serbo-croat anava acompanyat de l'anglès i a Saint-Moritz hi hagué edicions separades en aquestes quatre llengües: anglès, alemany, francès i italià.

Per a Anvers, Hèlsinki i Montreal els segells dels Jocs foren bilingües, igual que en les emissions ordinàries, per la cooficialitat del francès i el flamenc, el finès i el suec i el francès i l'anglès respectivament. Val a dir que en aquestes situacions, tot i aparèixer dues llengües, generalment la primera d'aquestes tres parelles encapçala el text i/o és en grafia emfàtica.

Pel que fa a les medalles, la fórmula adoptada és molt semblant: bilingüisme a Hèlsinki i Montreal, unilingüisme a Los Angeles i Sarajevo. A Moscou, en canvi, a l'anvers la inscripció era en rus i al revers en francès i anglès.

Es pot dir, per tant, que en els documents com els segells i les monedes és on es fa més palesa la llengua o llengües pròpies i que això succeeix també en documents més commemoratius com les medalles i els diplomes (*).

3.3.4. Ús de la llengua pròpia en darrer lloc

En les publicacions especialment exigides per la Carta Olímpica s'acostuma a posar en primer lloc el francès seguit de l'anglès i en darrera posició la llengua o llengües de la seu dels Jocs.

(*) Aquí seria interessant de destacar l'especial distribució dels diplomes en l'ocasió dels Jocs d'Hèlsinki. L'edició en suec es va trametre als participants de Noruega, Suècia, Dinamarca i als finesos suecoparlants; l'edició en finès va ser per a tots els altres participants.

A Munic i a Sarajevo, però, moltes altres publicacions donen prioritat d'ordre a les dues llengües olímpiques.

3.3.5. ús de les llengües olímpiques soles

En l'àmbit més estrictament restringit a la família olímpica, l'anglès i el francès solen ser les úniques llengües emprades. Els rapports de progrés que fan els comitès organitzadors i la correspondència interna són els casos més clars d'aquest tipus de comunicacions. De vegades, però, s'hi adjunten traduccions en les llengües de treball i també en les llengües de la seu dels Jocs.

Les acreditacions solen ser també en una o totes dues llengües olímpiques.

3.3.6. ús d'altres llengües no oficials

Deixant de banda les situacions que exigeixen la presència de les llengües de treball com els congressos del COI i de les Federacions Internacionals i la documentació corresponent, es tendeix a utilitzar altres llengües no oficials en els casos següents:

- En publicacions dirigides al gran públic com guies, fulletons informatius sobre la ciutat, i programes. D'aquests, a més, usualment se'n fa una gran varietat de versions amb presentacions multilingües i unilingües.
- En lèxics tant esportius com generals.
- En els missatges donats per megafonia interna a la Vila Olímpica que sovint inclouen llengües com el castellà, el rus, el xinès, etc...
- En els serveis de traducció i interpretació gràcies als quals s'ofereix un ampli ventall d'idiomes. Pel que fa a guies i hostesses a disposició de les delegacions, dels periodistes, dels dirigents esportius, etc..., es tendeix a

personalitzar el servei i a oferir-lo en la llengua de la persona o grup assistit (*).

- En els pòsters i documents semblants de gran difusió de vegades s'opta per un gran desplegament de llengües. No obstant, de vegades s'hi utilitza una llengua sola.

3.4. CARACTERÍSTIQUES DE CADA EDICIÓ OLÍMPICA ESTUDIADA

No obstant les tendències generals d'usos lingüístics que hem vist en l'apartat anterior, a cada lloc en particular s'observen trets característics. Les particularitats venen donades en primer lloc, per la configuració sociolingüística específica dins la qual es troba immersa cada ciutat. En segon lloc, hi ha diferències de presentació i de criteris que no sempre són explicables i que constitueixen un estil concret a cada edició olímpica.

Una manera d'il·lustrar això seria, com hem fet anteriorment, veure la configuració que a cada lloc resulta del tractament donat a la llengua pròpia. En els gràfics de les pàgines 34 i 35, hi ha representats en quatre grups els diferents tractaments de la llengua pròpia en les situacions lingüístiques de cada edició olímpica. L'univers és també de 55 casos i els resultats procedeixen del percentatge obtingut a partir d'aquesta xifra.

(*) Hem pogut comprovar l'oferta del català en edicions olímpiques com Montreal '76 enquè hi havia dos intèrprets per al català i a Moscou en què alguns membres del personal de la Vila Olímpica també el parlaven.

3.4.1. Tractament de la llengua pròpia en cada edició olímpica estudiada

Les dades que apareixen sobre els Jocs celebrats a St-Moritz provenen d'una font no del tot fiable per la qual cosa ens limitarem a afirmar que hi van ser emprades les quatre llengües esmentades, sense la possibilitat de precisar més.

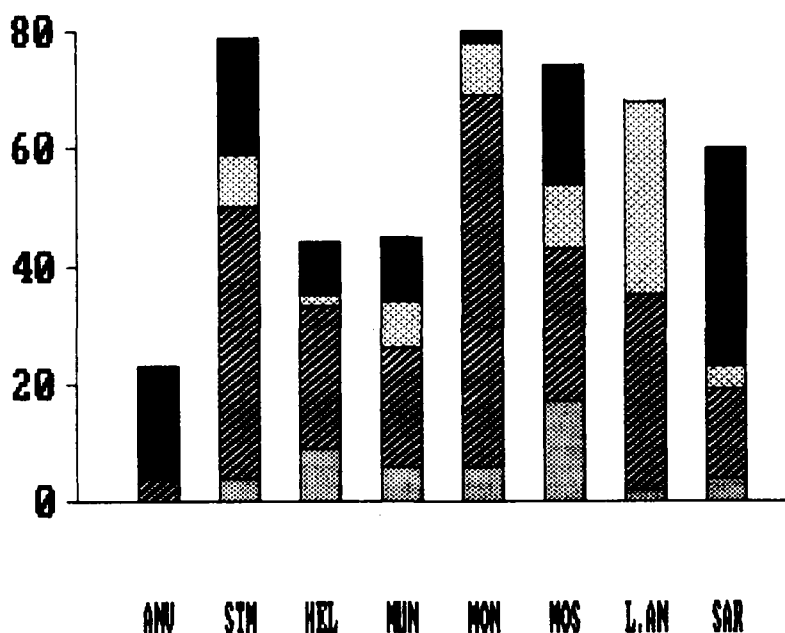
Pel que fa a Anvers, l'alta proporció de casos en què la llengua pròpia no apareix en una posició destacada s'explica pel fet d'haver considerat aquesta el flamenc. Així, en moltes ocasions és el francès qui apareix en primer lloc.

Els Jocs d'Hèlsinki, Munic i Moscou són els qui presenten una més gran varietat de presentacions.

A Hèlsinki, s'ha pogut observar un interès especial pel tema lingüístic que es tradueix en l'oferta d'aquesta varietat. Un exemple d'això seria, com hem vist, el desdoblament d'edicions en el cas dels diplomes. Els missatges amb la llengua pròpia són escassos donat el bilingüisme oficial a Finlàndia; a part dels cartells de les desfilades en la inauguració i cloenda dels Jocs i en alguna altra ocasió en què hi ha solament el finès, sempre que apareix el finès apareix el suec. Aquest últim o bé segueix immediatament el finès, és a dir va en segona posició, o bé apareix en quart lloc darrera del finès, el francès i l'anglès.

A Munic es podria destacar la tendència a posar l'alemany en darrera posició, després de les dues llengües olímpiques. Això succeeix en algunes publicacions com els reglaments esportius o el rapport del Comitè Organitzador, és a dir en publicacions exigides o estretament relacionades amb el COI.

A Moscou, en canvi, per a aquest tipus de publicacions hi sol haver una edició en rus i una altra en francès i anglès. Pel que fa als Jocs de Montreal, es pot afirmar que es tracta del cas d'aplicació del multilingüisme per excel·lència.

A: Casos en què hi ha una versió en la llengua pròpia al costat d'altres versions en llengües diferents (generalment en les llengües olímpiques).

En aquest grup, per tant, s'inclouen només els casos de comunicació escrita.

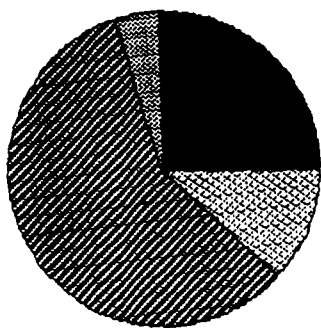
B: Casos multilingües on la llengua pròpia ocupa la primera posició.

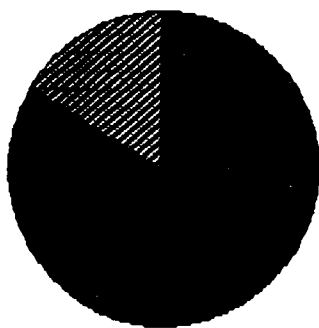
C: Casos en què la llengua pròpia apareix tota sola.

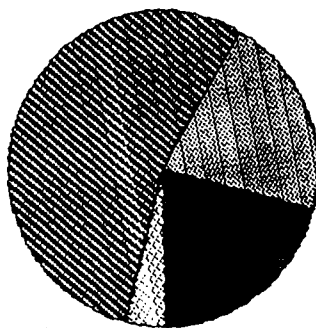
D: Casos en què no es compleix cap de les condicions anteriors, per exemple, quan la llengua pròpia apareix en última posició

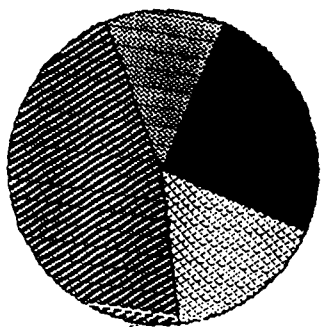
St. Moritz '28 i '48

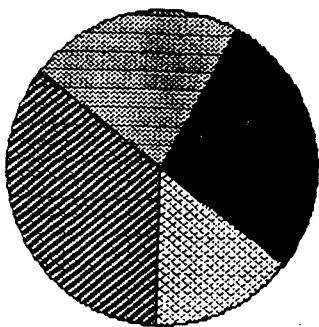
Anvers '20

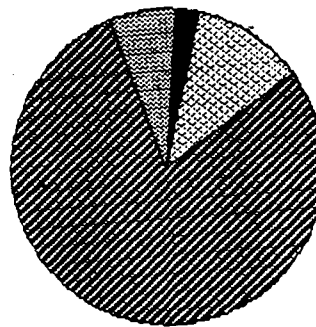
Helsinki '52

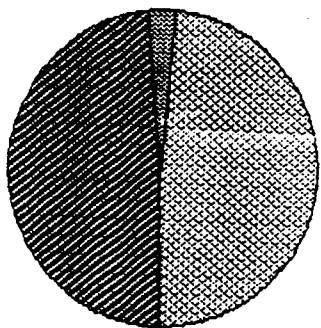
Munich '72

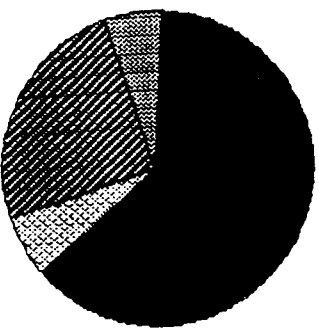
Moscou '80

Montreal '76

Los Angeles '84

Sarajevo '84

Gairebé la totalitat dels missatges detectats són en francès seguit de l'anglès. Això ho corrobora la inexistència de cap cas en què el francès, com a llengua pròpia, vagi en darrera posició. Per altra banda, el francès tot sol només apareix en els casos imprescindibles: cartells de desfilada, algun parlament, etc.

A Los Angeles, en canvi, la gairebé totalitat dels missatges són en anglès i francès o bé en anglès solament. L'ús de la llengua pròpia tota sola és un tret que destaca força respecte dels altres casos estudiats. La preponderància, doncs, de l'anglès és una evidència que queda també recalcada per la inexistència de missatges en què una altra llengua ocupi la primera posició.

Per contra a Sarajevo, l'ús del serbo-croat tot sol és gairebé inapreciable i la gran majoria de missatges apareixen amb aquesta llengua en darrer lloc. El multilingüisme aquí és molt extès però es destaca dels altres Jocs per la preponderància que es dona a les llengües olímpiques per davant de la pròpia.

3.5. SITUACIONS LINGÜÍSTIQUES

A continuació veurem les situacions o casos de comunicació dels Jocs estudiats i el tractament lingüístic que s'hi ha donat. Per a cada situació lingüística s'ha representat la distribució dels quatre grups sobre el total de les 8 edicions olímpiques estudiades. Recordem que els quatre grups corresponen a les diferents presentacions de la llengua pròpia. Hem afegit un cinquè grup on consten els buits d'informació.

A: Casos en què hi ha una versió en la llengua pròpia al costat d'altres versions en llengües diferents (generalment en les llengües olímpiques).

En aquest grup, per tant, s'inclouen només els casos de comunicació escrita.

B: Casos multilingües on la llengua pròpia ocupa la primera posició.

C: Casos en què la llengua pròpia apareix tota sola.

D: Casos en què no es compleix cap de les condicions anteriors, per exemple, quan la llengua pròpia apareix en última posició

E: Casos dels quals no hi ha informació.

1. butlletins de premsa

2. butlletins esportius

3. catàleg entrades

4. controls mèdics COI

5. guia PTT

6. guia ciutat

7. guia d'estadis

8. guia de premsa

9. guia de transports

10. guia mèdica

11. guia oficial

12. guia vila olímpica

13. instruccions d'inscripció

14. lèxics

15. llibret congrés FFII

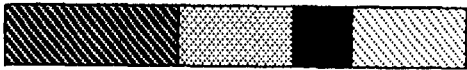
16.llibret sobre els participants

17.programa cerimònies

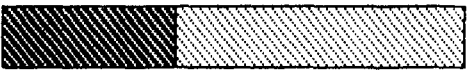
18.programa competicions

19.programa cultural

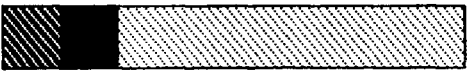
20.programa cultural Vila Olímpica

21.programa diari o setmanal

22.rapport del COJO

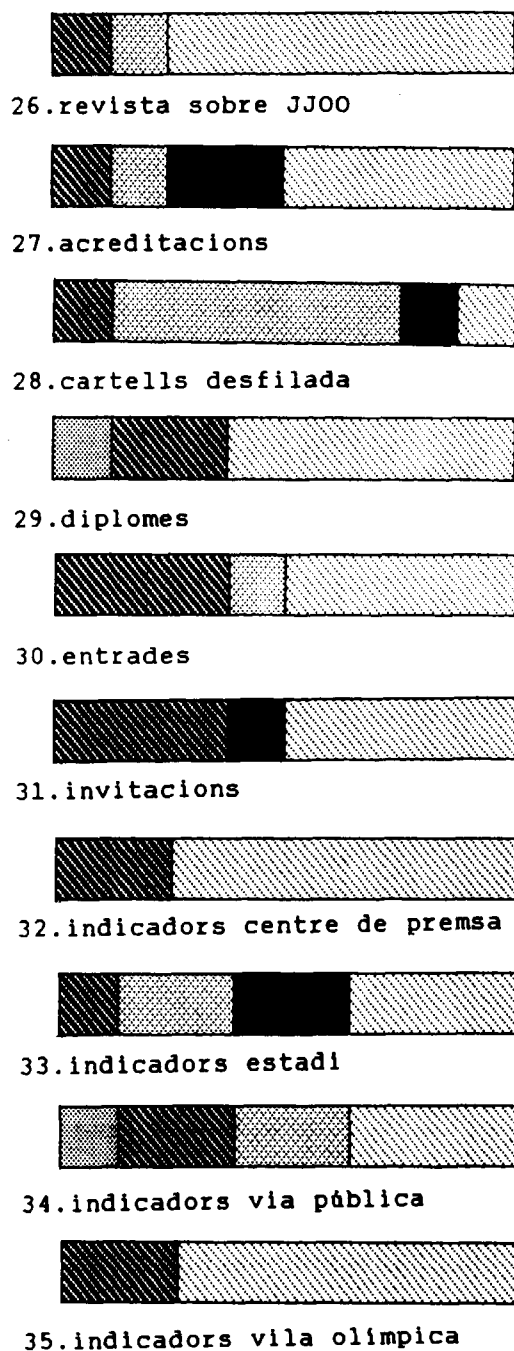
23.reglements duaners

24.reglements esportius

25.resultats esportius

36.marcador cerimònia d'apertura

37.marcador cerimònia de cloenda

38.marcador competicions

39.matasegells

40.medalles

41.monedes

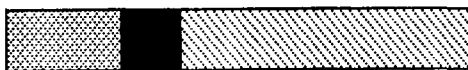
42.pòsters

43.segells

44.jurament esportista

45.jurament jutge

46.megafonia cerimònia d'apertura

47.megafonia cerimònia de cloenda

48.megafonia competició

49.parlament cap d'estat cerimònia d'apertura

50.parlament cap d'estat cerimònia de cloenda

51.parlament president COI cerimònia d'apertura

52.parlament president COI cerimònia de cloenda

53.parlament president COJO cerimònia d'apertura

54.parlament president COJO cerimònia de cloenda

55. veu de sortida del jutge
en proves cronometrades

3.6. CONCLUSIONS

Per tot el que s'ha extret de l'estudi de precedents es pot qualificar l'aplicació sistemàtica de la pluralitat lingüística com un fet constant. En aquest sentit, hem comprovat la presència de les llengües oficials en la totalitat dels missatges i com les diferències d'aplicació d'aquestes estriben en el nombre i la presentació. En totes les situacions lingüístiques estudiades s'ha emprat o bé una de les llengües oficials, o bé totes elles, o bé de vegades, aquestes han anat acompanyades d'altres llengües no oficials.

D'una manera general, la llengua pròpia, com a llengua amfitriona, encapçala la majoria de situacions comunicatives tot i que, en algunes ocasions, de marcat caire olímpic, aquesta dona pas al francès i a l'anglès.

Pel que fa a aquestes dues, el francès acostuma a anar davant de l'anglès, sobretot en situacions protocol·làries.

Des del punt de vista de la comunicació, els criteris d'ús de les llengües oficials no es basen sempre en aspectes funcionals. Dit d'una altra manera, en els àmbits oficials els usos lingüístics sovint venen marcats per imperatius de tipus protocol·lari i així, tant la llengua pròpia o les llengües pròpies com les llengües olímpiques en algunes ocasions tenen una funció formal i no pràctica.

En aquest sentit, val a dir que els criteris d'aplicació de les llengües no sempre són demogràfics, ja que la presència d'una determinada llengua no s'acostuma a establir sempre en funció d'una audiència majoritària. L'exemple més evident és l'oficialitat del francès, la qual no es basa solament en el nombre de coneixedors d'aquest idioma sinó apel·lant als dictats de la Carta Olímpica i a la tradició de l'olimpisme.

No obstant això, els mitjans tecnològics i els recursos humans permeten, cada cop més, cobrir d'una manera satisfactòria les necessitats de comunicació tant pel que fa a l'oferta de diferents idiomes com pel que fa als suports dels

missatges: veu, dades, imatges, text, etc... Així doncs, paral·lelament a la funció que aconsegueixen les llengües oficials, la comprensió sempre és salvada gràcies als serveis i als mitjans de traducció i interpretació.

4. NECESSITATS LINGÜÍSTIQUES PER A BARCELONA '92

4.1. INVENTARI DE NECESSITATS LINGÜÍSTIQUES

La celebració d'uns Jocs Olímpics comporta una multitud d'ocasions, de gran diversitat, en què es produeix un missatge. Tant per a la previsió dels mitjans a emprar per als serveis de traducció i interpretació com per a l'establiment de criteris lingüístics a aplicar en els JJ00, es fa necessari un inventari que pugui preveure les situacions de comunicació.

Tot i que aquest estudi no abraça, ni de bon tros, la totalitat de casos de comunicació verbal que es poden arribar a donar en aquest àmbit, apuntarem alguns aspectes que cal tenir presents per determinar la complexitat que suposa la planificació lingüística.

Així, una situació de comunicació, verbal en aquest cas, pot estar implicada pels factors següents:

Moment d'aparició

- Informació apareguda abans dels Jocs.

Com és natural la mateixa preparació dels JJ00 engendra una gran quantitat d'emissions de missatges que cobreixen ja diverses funcions: promoció, informació, qüestions burocràtiques, informes pel COI, gestió interna, contactes exteriors, formació del personal, etc...

- Informació apareguda durant els Jocs.

Aquí hi intervenen tots aquells missatges que es donarien en les cerimònies i les competicions, així com en els serveis d'informació proporcionats pel Comitè Organitzador i en totes les manifestacions paral·leles relacionades amb l'esdeveniment. Un altre àmbit important que s'inclou aquí seria el relacionat amb la premsa i els mitjans d'informació.

- Informació apareguda després dels Jocs.

Un cop clausurats, cal emetre diferents documents com la memòria oficial.

Tipus de receptors

Es obvi que a l'hora d'establir els criteris lingüístics cal tenir en compte el tipus de receptor. Aquest factor és un dels més determinants ja que condiciona clarament les llengües a emprar, el nombre de llengües a oferir, i per altra banda determinats tipus de receptors demanen situacions lingüístiques específiques. De la llarga llista de possibles receptors que hi pot haver, n'hem establert uns quants grups que poden resultar operatius: públic general, organització, dirigents esportius, periodistes, esportistes.

Tipus de suport

El suport del missatge (veu, text, imatge, so...), o el canal (oral, escrit, àudio-visual) emprats condicionen totalment l'aplicació de les llengües. L'exemple més clar és la possibilitat d'oferir simultàniament diverses llengües en un text escrit a diferència dels discursos o parlaments, per als quals es fa imprescindible la traducció.

Durada

Estretament relacionada amb el tipus de suport, es pot veure com el fet que un missatge sigui estàtic o no es vincula directament amb el tractament que cal donar a una determinada situació lingüística.

Funció

Donada la gran quantitat de missatges, pot ser útil establir una classificació d'aquests segons la seva funció. Així, es poden diferenciar, si bé no d'una manera totalment descriptiva, funcions com informativa, pràctica, burocràtica, protocol·lària, etc...

Lloc d'aparició

Cal tenir en compte els diferents espais o àmbits en què es produeix el missatge per tal de prevenir la seva adequada aparició.

4.2. LLENGÜES OFICIALS

Des d'un pla teòric, l'establiment de les llengües oficials d'uns Jocs Olímpics cal que sorgeixi de l'adaptació dels requisits de la Carta Olímpica al marc jurídic i sociolingüístic en el qual es troba immersa la ciutat organitzadora.

Com hem vist en els Jocs estudiats, aquest tema no planteja problemes ni teòrics -ja que en la Carta Olímpica no existeixen restriccions explícites d'aquest tema que es puguin contradir amb les regulacions oficials dels usos lingüístics de cada lloc- ni pràctics ja que el multilingüisme és gairebé un fet connatural als JJOO.

Conseqüentment amb això i donada, per una banda, la doble oficialitat del català i del castellà a Catalunya i per tant a Barcelona, i per l'altra, la del francès i l'anglès en el món olímpic, l'oficialitat de totes quatre per als Jocs del 92 queda palesa.

4.3. COMBINACIONS DE LLENGÜES

Tenint en compte els precedents i, donada l'oficialitat de les quatre llengües per als Jocs de Barcelona, caldrà veure, doncs, el nombre de llengües i la presentació d'aquestes en cada missatge.

Per establir els criteris en aquest sentit s'hauria de prendre com a base els resultats obtinguts en l'estudi d'edicions anteriors tot adaptant-los al marc sociolingüístic i jurídic d'aquesta ciutat.

Pel que fa a aquest darrer, trobem que la doble oficialitat del castellà i del català és avalada tant per la Constitució Espanyola com per l'Estatut de Catalunya. Segons aquest darrer, el català és la llengua pròpia de Catalunya i el castellà hi és també oficial. Aquestes llengües, per tant, serien les qui encapçalarien els missatges en una situació multilingüe i anirien seguits del francès (*) i de l'anglès.

D'una manera genèrica, l'ordre estàndard seria, doncs, el català, com a llengua pròpia de Catalunya i com a llengua amfitriona, el castellà seguidament ja que és també llengua oficial a Catalunya i per tant a Barcelona, el francès, en tercer lloc i finalment l'anglès.

No obstant això, cal veure com cada situació en concret demana una aplicació particular de les llengües; a continuació llistarem els casos en què s'usen missatges verbals tot exposant les opcions pel que fa al nombre i presentació de llengües. La primera opció intenta ser la projecció dels usos lingüístics dels precedents. La segona opció s'ofereix com a alternativa per a una millor adaptació dels usos lingüístics per a Barcelona o, bé, com a alternativa que respon a raons tècniques o estilístiques.

(*) La prioritat del francès per davant de l'anglès ha estat observada tant en els usos lingüístics dels Jocs estudiats com en el contingut de la Carta Olímpica que expressa aquesta preeminència en fragments com aquest: "(...) En cas de discrepància entre els textos francès i anglès de les Normes presents, prevaldrà el text francès." (v. Carta Olímpica, p. 14 de l'edició de 1985 en castellà).

Obviament aquesta llista no inclou tots els missatges possibles d'uns Jocs sinó que es limita a recollir els que han estat tractats en l'estudi de precedents.

4.4. SITUACIONS LINGÜÍSTIQUES

4.4.1. Publicacions

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)

1. Butlletins de premsa	4 oficials ordre estàndard	4 oficials diverses edicions
2. Butlletins esportius	4 oficials ordre estàndard	
3. Catàleg entrades	4 oficials	les de cada usuari (1)
4. Controls mèdics COI(*)	4 oficials prioritat F i A	2 olímpiques
5. Guia PTT	4 oficials ordre estàndard	
6. Guia ciutat	4 oficials ordre estàndard diverses edicions	4 oficials més d'altres diverses eds.(2)
7. Guia d'estadis	4 oficials ordre estàndard	

(*) Comitè Olímpic Internacional.

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)

8.		
Guia de premsa	4 oficials diverses edicions	
9.		
Guia de transports	4 oficials ordre estàndard	
10.		
Guia mèdica	4 oficials ordre estàndard	
11.		
Guia oficial	4 oficials ordre estàndard	
12.		
Guia Vila Olímpica	4 oficials diverses edicions	4 oficials més d'altres
13.		
Instruc. Inscripcions	4 oficials diverses edicions	2 olímpiques
14.		
Lèxics	4 oficials diverses edicions	4 oficials més edicions
15.		
Llibret congrés PFII(*)	2 olímpiques	4 oficials prioritat P i A
16.		
Llibret participants	4 oficials ordre estàndard	
17.		
Programa cerimònies	4 oficials ordre estàndard	4 oficials més d'altres diverses eds.

(*) Federacions Internacionals.

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)
18.		
Programa competicions	4 oficials ordre estàndard	4 oficials més d'altres diverses eds.
19.		
Programa cultural	4 oficials ordre estàndard	4 oficials més d'altres diverses eds.
20.		
Programa cult. V.O. (*)	4 oficials ordre estàndard	4 oficials més d'altres diverses eds.
21.		
Programa diari/ setmanal	4 oficials ordre estàndard	4 oficials més d'altres diverses eds.
22.		
Rapport del COJO (**)	4 oficials prioritat F i A	2 olímpiques
23.		
Reglaments duaners	4 oficials ordre estàndard	4 oficials diverses eds.
24.		
Reglaments esportius	4 oficials prioritat F i A	4 oficials diverses eds.
25.		
Resultats esportius	4 oficials ordre estàndard	

(*) Vila Olímpica.

(**) Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics.

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)
26.		
Revista sobre JJ00	4 oficials ordre estàndard	4 oficials més d'altres diverses eds.

4.4.2. Documents diversos

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)
27.		
Acreditacions	2 olímpiques	1 d'aquí més 1 olímpica
28.		
Cartells desfilada	1 d'aquí llengua pròpia	
29.		
Diplomes	2 d'aquí 2 edicions (3)	1 d'aquí més 1 olímpica
30.		
Entrades	4 oficials ordre estàndard	1 d'aquí
31.		
Invitacions	4 oficials ordre estàndard	1a de cada usuari
32.		
Indicadors centre de premsa	(4)	
33.		
Indicadors estadi	(4)	

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)
34.		
Indicadors	(4)	
via pública		
35.		
Indicadors	(4)	
Vila Olímpica		
36.		
Marcador	4 oficials	
cer. apert.	ordre estàndard	
37.		
Marcador	4 oficials	
cer. cloenda	ordre estàndard	
38.		
Marcador	4 oficials	
competicions	ordre estàndard	
39.		
Matasegells	1 d'aquí llengua pròpia	2 d'aquí 2 edicions
40.		
Medalles	1 d'aquí	2 d'aquí
41.		
Monedes	2 d'aquí (5)	
42.		
Pòsters	4 oficials ordre estàndard	múltiples opcions
43.		
Segells	2 d'aquí (6)	

4.4.3. Comunicacions orals

CAS	LLENGÜES (opció A)	LLENGÜES (opció B)
44.		
Jurament esportista	1 d'aquí	
cerimònia apertura	llengua pròpia (7)	
45.		
Jurament jutge	1 d'aquí	
cerimònia apertura	llengua pròpia (7)	
46.		
Megafonia		
cerimònia apertura		
47.		
Megafonia		
cerimònia cloenda		
48.		
Megafonia		
competicions		
49.		
Parlament cap d'Estat	1 d'aquí (8)	2 d'aquí (9)
cerimònia apertura		
50.		
Parlament cap d'Estat	1 d'aquí (8)	2 d'aquí (9)
cerimònia		
51.		
Parlament president	1 d'aquí	2 d'aquí
COJO(*) cerimònia	llengua pròpia	
apertura		
52.		
Parlament president	1 d'aquí	2 d'aquí
COJO (*) cerimònia	llengua pròpia	
cloenda		

(*) Comitè Organitzador dels Jocs Olímpics.

CAS

LLENGÜES
(opció A)

LLENGÜES
(opció B)

53.

Parlament president 1 olímpica (10)

COI(*) cerimònia
apertura

54.

Parlament president 1 olímpica (10)

COI(*) cerimònia
cloenda

55.

Veu de sortida jutge 1 d'aquí
proves cronometrades llengua pròpia (11)

(*) Comitè Olímpic Internacional.

5. FONTS CONSULTADES

5.1. Bibliografia

- Carta olímpica i annexos.
- Memòria oficial d'Hèlsinki'52, de Munic'72, de Montreal'76, de Moscou'80, de Los Angeles'84 i de Sarajevo'84.
- Sol·licitud de candidatura al Comitè Olímpic Internacional amb vista a celebrar a Barcelona els Jocs de la XXV Olimpíada.
- Inventario y descripción de funciones y necesidades de información vol. I i II. BIT'92, Febrer de 1985.
- Inventario y descripción de usuarios, BIT'92, Febrer 1985.

5.2. Videografia

- Pel·lícules oficials dels Jocs de Saint-Moritz'48, d'Hèlsinki'52, de Munic'72, de Montreal'76, de Moscou'80, de Los Angeles'84 i de Sarajevo'84.

5.3. Altres fonts

- Musée et Centre d'études Olympiques de Lausana.
- Correspondència amb:
 - Anvers'20
 - M. Verdoot (Centre de Recherches Sociologiques de l'Université catholique de Louvain)
 - Vanden Eede (Comité Olympique et Interfédéral belge)
 - Saint-Moritz'28 i 48;
 - Gustav Engeler (Comité Olympique Suisse)
 - Hèlsinki'52;
 - Erik Allardt (The Academy of Finland)
 - Inari Raitala (Suomen Olympiakomitea)
 - Jouko Rajakiili (Sport Library of Finland)
 - Matti Gustafson (Ministry of Education)

Munic'72

Manfred Seeger (Olympisches Komitee für Deutschland)

Montreal'76

Francine Béland (Comité d'organisation des XVes Jeux Olympiques d'Hiver)

Michel Woltèche (Cap dels Serveis Lingüístics dels Jocs de Montreal'76)

Nicole Garand (Association Olympique Canadienne)

Michel Guay (COJO Montreal'76)

Los Angeles'84

George D. Miller (USA Olympic Committee)

Richard B. Perelman (Vice-president del Departament de Premsa del Comitè Organitzador de Los Angeles'84)

- Qüestionaris sobre usos lingüístics dels Jocs de Saint-Moritz (contestat per M. Engeler), de Montreal (dos exemplars contestats per M. Woltèche i M. Guay) i de Los Angeles (contestat per M. Perelman)

PERSONES QUE HAN FET POSSIBLE AQUEST ESTUDI

REDACCIÓ

- Noemí Ibañez i Fuentes: llicenciada en Filologia catalana.

REALITZACIÓ

- Rosa M. Chico i Maquieira: llicenciada en Filologia catalana.
- Noemí Ibañez i Fuentes: llicenciada en Filologia catalana.

ASSESSORS

- Alfred Bosch i Pasqual: designat pel Conseller Delegat del COOB per a temes lingüístics.
- Modest Reixach i Pla: Coordinador de l'Àrea de Sociologia de la Llengua del II Congrés Internacional de la Llengua Catalana.
- Miquel Strubell i Trueta: Cap del Servei de Normalització de l'ús oficial de la llengua catalana de la Direcció General de Política Lingüística.

COL.LABORADORS

- Fèlix Arias: Director del Dossier de Candidatura per a Barcelona'92 i director territorial de Telefònica.
- Jordi Carbonell: Vila Olímpica (COOB'92)
- Daniel Garcia Carbonell: Allotjaments (COOB'92)
- Jordi López: Tecnologia (COOB'92)
- Assumpta Mas: Voluntaris (COOB'92)
- Pere Palacios: Premsa (COOB'92)
- Josep Roca: Relacions internacionals (COOB'92)
- Albert Sagrera: Vídeo (COOB'92)
- Augusto Sánchez: Fotografia (COOB'92)
- Francesc Segura: Serveis (COOB'92)
- Oriol Serra: Finances (COOB'92)

ALTRES COL.LABORADORS

- Josep M. Aymà: Cap de Negociat de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya.
- Gustau Erill: Catedràtic d'I.B. de Llengua i Literatura Catalanes.
- Ramon Garriga-Marquès: Cap dels serveis de llengües llatines de la divisió de premsa i informació de Comitè Organitzador d'Hèlsinki'52 i periodista.
- Silveri Kirchner: President del Centre Català de Lausana.
- Jordi Llopart: Medallista olímpic.
- Mr. Pahud i el personal del Musée et Centre d'études Olympiques de Lausana.
- Xavier Pericay: Cap d'edició del Diari de Barcelona.

Agraïm la col.laboració de Núria Riera i Elvira Queralt, i especialment, la d'Angel Villalba, Carles Ramírez i Joan Comas.

NOTES

(1) La referència a altres llengües requeriria un estudi específic per determinar quins idiomes no oficials seria necessari emprar. L'estudi en qüestió hauria d'incloure una previsió estadística de les competències lingüístiques dels possibles receptors.

(2) Id.

(3) Seguint l'exemple d'Hèlsinki i donat que es tracta d'un document de caràcter commemoratiu, es podria fer una edició dels diplomes en castellà per als hispanoparlants, i una altra en català per a tots els altres.

(4) En aquest cas caldria fer un estudi molt detallat sobre el tipus de rètols i senyalitzacions que calen en l'àmbit dels JJOO, tenint en compte aquells que es troben en l'interior dels recintes i també els exteriors (accés a la ciutat, senyalització urbana, etc...). En aquest sentit seria idoni no utilitzar una multiplicitat de llengües, sinó tendir a l'ús de símbols combinats amb topònims, tot respectant sempre la coherència en l'aplicació dels criteris lingüístics.

Obviament, aquest estudi hauria de definir també els criteris en el disseny gràfic (colors, símbols, grafies...).

(5) Segons els precedents estudiats, els segells i, en alguns casos, les monedes són en dues llengües en els llocs on es dona bilingüisme (a Anvers '20, Hèlsinki '52 i Montreal '76). En ocasió d'altres JJOO es van fer emissions de segells també en llengües no oficials al país (a Saint-Moritz, per exemple, hi va haver segells en anglès).

(6) Id.

(7) Caldria determinar aquí, si tant el jutge com l'esportista parlen en la seva llengua (que es tractaria del català o del castellà), o bé en la llengua pròpia de la seu dels Jocs, és a dir el català.

(8) En totes les edicions estudiades, el cap d'Estat parla generalment en la llengua del lloc on se celebren els Jocs. En el cas de Barcelona, la llengua del cap d'Estat possiblement serà diferent de la llengua pròpia de la ciutat organitzadora.

(9) Com a segona opció, el cap d'Estat utilitzaria les dues llengües oficials aquí. Com a precedent es podria esmentar la solució adoptada als Jocs de Montreal on la Reina d'Anglaterra parlà primer en francès (llengua pròpia al Quebec) i després en anglès (la seva llengua i, a més, cooficial al Canadà).

(10) En les edicions estudiades no s'ha donat mai el cas en què la llengua del president del COI sigui la de la ciutat organitzadora, per tant, sempre s'ha utilitzat una de les llengües olímpiques.

(11) Veure la nota (7).

FundacióJaumeBofill
Edicions de la Magrana

HL
L 550